

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ *ṭṛtīyaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēsikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ tṛtīyaḥ sargaḥ ॥

vasiṣṭhavāmadēvau prati
śrīrāmarājyābhiṣēkasāmagrīsaṅgrahārthaṃ rājñō
daśarathasyānurōdhastābhyāṃ sēvakān prati
tadanurūpādēsasya dānaṃ rājājñayā sumantrēṇa śrīrāmasya
rājasabhāyāmānayanaṃ rājñā śrīrāmaṃ prati
hitasyōpadēsāśca

tēṣāmañjalipadmāni
pragṛhītāni sarvaśaḥ |
pratiḡṛhyābravīd rājā
tēbhyaḥ priyahitaṃ vacaḥ || 2.3.1 ||

ahō'smi paramaprītaḥ
prabhāvaścātulō mama |
yanmē jyēṣṭhaṃ priyaṃ putraṃ
yauvarājyasthamicchatha || 2.3.2 ||

iti pratyarcitān rājā
brāhmaṇānidamabravīt |
vasiṣṭhaṃ vāmadēvaṃ ca
tēṣāmēvōpaśṛṇvatām || 2.3.3 ||

caitraḥ śrīmānayaṃ māsah
 puṇyah puṣpitakānanaḥ |
 yauvarājyāya rāmasya
 sarvamēvōpakalpyatām || 2.3.4 ||

rājñastūparatē vākyē
 janaghōṣō mahānabhūt |
 śanaistasmin praśāntē ca
 janaghōṣē janādhipaḥ || 2.3.5 ||

vasiṣṭhaṃ muniśārdūlaṃ
 rājā vacanamabravīt |
 abhiṣēkāya rāmasya
 yat karma saparicchadam || 2.3.6 ||

tadadya bhagavan sarva -
 mājñāpayitumarhasi |
 tacchrutvā bhūmipālasya
 vasiṣṭhō munisattamaḥ || 2.3.7 ||

ādidēsāgratō rājñah
 sthitān yuktān kṛtāñjalīn |
 suvarṇādīni ratnāni
 balīn sarvauṣadhīrapi || 2.3.8 ||

śuklamālyāni lājāṃśca
 pṛthak ca madhusarpiṣī |
 ahatāni ca vāsāṃsi
 rathaṃ sarvāyudhānyapi || 2.3.9 ||

caturaṅgabalaṃ caiva

gajaṃ ca śubhalakṣaṇam |

cāmaravyajanē cōbhē

dhvajaṃ chatraṃ ca pāṇḍuram || 2.3.10 ||

śataṃ ca śātakumbhānāṃ

kumbhānāmagnivarcasām |

hiraṇyaśṛṅgamṛṣabhaṃ

samagraṃ vyāghracarma ca || 2.3.11 ||

yaccānyat kiñcidēṣṭavyaṃ

tat sarvamupakalpyatām |

upasthāpayata prāta -

ragnyagārē mahīpatēḥ || 2.3.12 ||

antaḥpurasya dvārāṇi

sarvasya nagarasya ca |

candanasragbhirarcyantām

dhūpaiśca ghrāṇahāribhiḥ || 2.3.13 ||

praśastamannaṃ guṇavad

dadhikṣīrōpasēcanam |

dvijānāṃ śatasāhasraṃ

yatprakāmamalaṃ bhavēt || 2.3.14 ||

satkṛtya dvijamukhyānāṃ

śvaḥ prabhātē pradīyatām |

ghṛtaṃ dadhi ca lājāśca

dakṣiṇāścāpi puṣkalāḥ || 2.3.15 ||

sūryē'bhyuditamātrē śvō
 bhavitā svastivācanam |
 brāhmaṇāśca nimantryantām
 kalpyantāmāsanāni ca || 2.3.16 ||

ābadhyantām patākāśca
 rājamārgaśca sicyatām |
 sarvē ca tālāpacarā
 gaṇikāśca svalaṅkṛtāḥ || 2.3.17 ||

kakṣyām dvitīyāmāsādya
 tiṣṭhantu nṛpavēśmanaḥ |
 dēvāyatanacaityēsu
 sānnabhakṣyāḥ sadakṣiṇāḥ || 2.3.18 ||

upasthāpayitavyāḥ syu -
 rmālyayōgyāḥ pṛthakpṛthak |
 dīrghāsibaddhagōdhāśca
 sannaddhā mṛṣṭavāsasaḥ || 2.3.19 ||

mahārājāṅganaṃ sūrāḥ
 praviśantu mahodayam |
 ēvaṃ vyādiśya viprau tu
 kriyāstatra viniṣṭhitau || 2.3.20 ||

cakratuścaiva yacchēṣaṃ
 pārthivāya nivēdya ca |
 kṛtamityēva cābrūtā -
 mabhigamya jagatpatim || 2.3.21 ||

yathōktavacanaṃ prītau
 harṣayuktau dvijōttamau |
 tataḥ sumantraṃ dyutimān
 rājā vacanamabravīt || 2.3.22 ||

rāmaḥ kṛtātmā bhavatā
 śīghramānīyatāmiti |
 sa tathēti pratijñāya
 sumantrō rājaśāsanāt || 2.3.23 ||

rāmaṃ tatrānayāñcakrē
 rathēna rathināṃ varam |
 atha tatra sahāsīnā -
 stadā daśarathaṃ nr̥pam || 2.3.24 ||

prācyōdīcyā pratīcyāśca
 dākṣiṇātyāśca bhūmipāḥ |
 mlēcchāścāryāśca yē cānyē
 vanaśailāntavāsinaḥ || 2.3.25 ||

upāsāñcakrirē sarvē
 taṃ dēvā vāsavaṃ yathā |
 tēṣāṃ madhyē sa rājarṣi -
 rmarutāmiva vāsavaḥ || 2.3.26 ||

prāsādasthō daśarathō
 dadarśāyāntamātmajam |
 gandharvarājapratimaṃ
 lōkē vikhyātapauruṣam || 2.3.27 ||

dīrghabāhuṃ mahāsattvaṃ
 mattamātaṅgagāminam |
 candrakāntānanaṃ rāma -
 matīva priyadarśanam || 2.3.28 ||

rūpaudāryaguṇaiḥ puṃsām
 dṛṣṭicittāpahāriṇam |
 gharmābhitaptāḥ parjanyaṃ
 hlādayantamiva prajāḥ || 2.3.29 ||

na tatarpa samāyāntaṃ
 paśyamānō narādhipaḥ |
 avatārya sumantrastu
 rāghavaṃ syandanōttamāt || 2.3.30 ||

pituh samīpaṃ gacchantam
 prāñjaliḥ pṛṣṭhatō'nvagāt |
 sa taṃ kailāsaśṛṅgābhaṃ
 prāsādaṃ raghunandanaḥ || 2.3.31 ||

ārurōha nṛpaṃ draṣṭuṃ
 sahasā tēna rāghavaḥ |
 sa prāñjalirabhiprētya
 praṇataḥ piturantikē || 2.3.32 ||

nāma svaṃ śrāvayan rāmō
 vavandē caraṇau pituh |
 taṃ dṛṣṭvā praṇataṃ pārśvē
 kṛtāñjalipuṭaṃ nṛpaḥ || 2.3.33 ||

gr̥hyāñjalau samākṛṣya
 sasvajē priyamātmajam |
 tasmai cābhyudyataṃ samya -
 ṅmaṅikāñcanabhūṣitam || 2.3.34 ||

didēśa rājā ruciraṃ
 rāmāya paramāsanam |
 tathā'sanavaraṃ prāpya
 vyadīpayata rāghavaḥ || 2.3.35 ||

svayaiva prabhayā mēru -
 mudayē vimalō raviḥ |
 tēna vibhrājītā tatra
 sā sabhāpi vyarōcata || 2.3.36 ||

vimalagrahanakṣatrā
 śāradī dyaurivēndunā |
 taṃ paśyamānō nṛpati -
 stutōṣa priyamātmajam || 2.3.37 ||

alaṅkṛtamivātmāna -
 mādarśatalasaṃsthitam |
 sa taṃ susthitamābhāṣya
 putraṃ putravatāṃ varaḥ || 2.3.38 ||

uvācēdaṃ vacō rājā
 dēvēndramiva kaśyapaḥ |
 jyēṣṭhāyāmasi mē patnyāṃ
 sadṛśyāṃ sadṛśaḥ sutaḥ || 2.3.39 ||

utpannastvaṃ guṇajyēṣṭhō
 mama rāmātmajaḥ priyaḥ |
 tvayā yataḥ prajāścēmāḥ
 svaguṇairanurañjitāḥ || 2.3.40 ||

tasmāt tvaṃ puṣyayōgēna
 yauvarājyamavāpnuhi |
 kāmatastvaṃ prakṛtyaiva
 nirṇītō guṇavāniti || 2.3.41 ||

guṇavatyapi tu snēhāt
 putra vakṣyāmi tē hitam |
 bhūyō vinayamāsthāya
 bhava nityaṃ jitēndriyaḥ || 2.3.42 ||

kāmakrōdhasamutthāni
 tyajasva vyasanāni ca |
 parōkṣayā vartamānō
 vṛttyā pratyakṣayā tathā || 2.3.43 ||

amātyaprabhṛtīḥ sarvāḥ
 prajāścaivānurañjaya |
 kōṣṭhāgārāyudhāgārāiḥ
 kṛtvā sannicayān bahūn || 2.3.44 ||

iṣṭānuraktaparakṛti -
 ryaḥ pālayati mēdinīm |
 tasya nandanti mitrāṇi
 labdhvāmṛtamivāmarāḥ || 2.3.45 ||

tasmāt putra tvamātmānaṃ
 niyamyai vaṃ samācara |
 tacchrutvā suhr̥dastasya
 rāmasya priyakāriṇaḥ || 2.3.46 ||

tvaritāḥ śīghramāgatya
 kausalyāyai nyavēdayan |
 sā hiraṇyaṃ ca gāścaiva
 ratnāni vividhāni ca || 2.3.47 ||

vyādidēśa priyākhyēbhyaḥ
 kausalyā pramadōttamā |
 athābhivādya rājānaṃ
 rathamāruhya rāghavaḥ |
 yayau svaṃ dyutimad vēśma
 janaughaiḥ pratipūjitaḥ || 2.3.48 ||

tē cāpi paurā nṛpatērvacasta -
 cchrutvā tadā lābhamivēṣṭamāśu |
 narēndramāmantrya gr̥hāṇi gatvā
 dēvān samānarcurabhiprahṛṣṭāḥ || 2.3.49 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 ayōdhyākāṇḍē ṭṛtīyaḥ sargaḥ ||